

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος – Ότο Ρεχάγκελ	11
Ο Ζαγοράκης όλης της Ελλάδας – Σταύρος Σουντουλίδης	13
Το ταξίδι του μυαλού	17
Αφήνοντας το ίδιο το παιχνίδι να «μιλήσει»	25
Ο γάμος που ακύρωσε το ντεμπούτο μου	33
Με τον ΠΑΟΚ έδωσα τα χέρια σε μια ταβέρνα!	43
Πεντοχίλιαρα και δεκαχίλιαρα μέσα σε μαύρες σακούλες	53
Όταν ήρθε ο Άγγελος Αναστασιάδης στον ΠΑΟΚ; Χαμός...	59
Στο Highbury έπαιξα με κομμένο μηνίσκο	65
Στην Αγγλία αντιλήφθηκα ποιο είναι το «αληθινό ποδόσφαιρο»	71
Η γκολάρα στον Σμάικελ και ο... τερματοφύλακας Ζαγοράκης	79
Ο ΠΑΟΚ International και η επιστροφή στην Ελλάδα	87
Η ζωή στην Αθήνα, «στης Φιλαδέλφειας τα μέρη»	91
Ο «δάσκαλος» Σάντος και η «κούπα» στο ΟΑΚΑ	103
Ένα βράδυ στη Μαδρίτη και... «έλα πίσω στην ΑΕΚ»	111
Αρχή στα παραμυθένια φιόρδ με τα επιβλητικά βράχια	119
Η περίληψη της «ζωής πριν από τον Ρεχάγκελ»	131
Το δεξί του Beckham	137

Το προϊόν «Εθνική» πήρε υπεραξία στις ημέρες του Ότο	143
Όταν το πειρατικό ήταν ακόμα βαρούλα	151
«Το νου σας, μαλάκες, μην ξεφτιλιστούμε...»	159
Ο «εφιάλης» της τεστοστερόνης επέστρεψε	173
Πρεμιέρα με το δεξί του «Κάρα» και... τον αγιασμό του Τοπαλίδη	179
Η «διπλωματία» της κίτρινης κάρτας και το «βάστα, Αντώνη»!	187
«Τι κοιτάτε, περάσαμε, πανηγυρίστε»!	191
Η «δική μου αλήθεια» για την ντρίμπλα στον Λιζαραζού	195
Η φασαρία για τα δωμάτια... μας έστειλε στον τελικό	207
Το χαμόγελο της ευτυχίας	217
Η δική μας 4η Ιουλίου	225
Η τρέλα στα άδυστα του «Estádio da Luz»	231
Για το πριμ του EURO ξέρω ότι έκανα το σωστό	235
Συνειδητοποιώντας ότι έφθασες στην κορυφή	239
«Ποιος Ζιντάν, μπάρμπα, Ζαγοράκης!»	247
Τι μας άφησε το EURO	257
Στον ΠΑΟΚ γύρισα, επειδή δεν... γινόταν να μη γυρίσω!	263
«Όλα σε σένα τα βρήκα»	275
Ένα βράδυ στο Σαράγεβο	283
Ο τελευταίος χορός στο σπίτι μου	291
Αρχείο καριέρας	297

Πρόλογος

Από τις πρώτες ημέρες της εξαιρετικής σε όλα συνεργασίας μου με τον Θοδωρή, αυτό που διέκρινα ήταν το μεγάλο αίσθημα ευθύνης που τον διακατείχε. Στο παιχνίδι ήταν ώριμος και ακολουθούσε πιστά τις οδηγίες του προπονητή. Αυτά τα στοιχεία, σε συνδυασμό με τις ανεξάντλητες δυνάμεις που διέθετε, τον οδήγησαν ψηλά.

Εκείνο που με εντυπωσίαζε στον Θοδωρή ήταν το απaráμιλλο πάθος του, η αγάπη του για την εθνική ομάδα, για τη «γαλανόλευκη». Αν μιλήσουμε καθαρά ποδοσφαιρικά, με εντυπωσίαζαν οι εκπληκτικές επιστροφές του. Δεν έπαιρνες χαμπάρι πότε από την επίθεση βρίσκεται στην άμυνα και το αντίστροφο. Δεν είναι τυχαίο ότι ανακηρύχθηκε πολυτιμότερος ποδοσφαιριστής στο EURO της Πορτογαλίας, όπου έκανε τις πιο ώριμες εμφανίσεις της καριέρας του.

Υπάρχουν πολλές στιγμές που συντροφεύουν την πορεία μας. Μπορώ να θυμηθώ το βράδυ στο Σαράγεβο, όπου όρθιοι τραγουδήσαμε τον Ύμνο εις την Ελευθερίαν, βουρκώσαμε, δακρύσαμε από υπερηφάνεια, συγκινηθήκαμε για όλα όσα ζήσαμε μαζί.

*Σε γνωρίζω από την κόψη
του σπαθιού την τρομερή,
σε γνωρίζω από την όψη
που με βία μετράει τη γη.*

*Απ' τα κόκαλα βγαλμένη
των Ελλήνων τα ιερά,
και σαν πρώτα ανδρειωμένη,
χαίρε, ω χαίρε, Ελευθεριά!»*

Ακόμα και τώρα επιμένω να λέω πως μία από τις κορυφαίες στιγμές της ποδοσφαιρικής ιδιοφυΐας του αποτελεί η ενέργειά του στον προημιτελικό του EURO με τη Γαλλία, η φανταστική ντρίμπλα πάνω στον Λιζαραζού και η σέντρα στον Χαριστέα για το γκολ της νίκης.

Υπήρξε ένας από τους πιο σημαντικούς ποδοσφαιριστές με τους οποίους συνεργάστηκα. Σημαντικός ως αρχηγός της εθνικής ομάδας, σπουδαία προσωπικότητα. Έτοιμος ανά πάσα στιγμή να κουβαλήσει στις πλάτες του ένα μεγάλο φορτίο και να διατηρήσει την ομάδα ενωμένη.

Είχε τον τίτλο, όχι αδίκως, του «πάτερ φαμίλια». Συναναστρεφόταν το ίδιο με όλους τους παίκτες, διατηρούσε πολύ καλή διαπροσωπική σχέση με τη μεγάλη πλειονότητα των συναδέλφων του. Και ήταν πάντοτε έτοιμος να καλωσορίσει ένα νέο μέλος, βοηθώντας το να νιώσει από την αρχή μέλος της οικογένειας της εθνικής ομάδας.

Otto Rehhagel

Ο Ζαγοράκης όλης της Ελλάδας

Στο ερώτημα «ποιος είναι ο Ζαγοράκης» απαντούν αυτά που πέτυχε για πάνω από μια εικοσαετία στο υψηλότερο επίπεδο ως ποδοσφαιριστής φτάνοντας στην κορύφωσή του στο EURO της Πορτογαλίας και την κατάκτηση του ευρωπαϊκού πρωταθλήματος. Απαντούν, επίσης, εκείνοι που «λατρεύουν να τον λατρεύουν». Ως αρχηγός πραγματικά έδινε αυτό το κάτι άλλο στην εθνική ομάδα, στην Καβάλα, στον ΠΑΟΚ, στη Λέστερ, στην ΑΕΚ, στην Μπολόνια και ξανά στον ΠΑΟΚ. Όλοι ένιωθαν καλύτερα όταν υπήρχε μέσα στο γήπεδο, μπορούν να το επιβεβαιώσουν οι προπονητές του ή οι συμπαίκτες του. Ολάκερη η μικρή κοινωνία της Εθνικής Ελλάδας.

Συνομιλώντας με τον Ότο Ρεχάγκελ, τον Βασίλη Γκαγκάση, τον Θόδωρο Θεοδωρίδη, τον Γιώργο Καραγκούνη, τον Στράτο Αποστολάκη, τον Βαγγέλη Πουρλιωτόπουλο, τον Παύλο Δερμιτζάκη, τον Αλέξη Σπυρόπουλο, τον Βασίλη Σαμπράκο, αλλά και την σύζυγό του, Ιωάννα, μου ήταν πολύ εύκολο να αντιληφθώ πόσο καθοριστικό ρόλο έπαιξε σ' εκείνο το μαγικό καλοκαίρι του 2004, με το κύρος, την αίγλη και την αναμφισβήτητη προσωπικότητά του.

Δεν χρειάζεται την οποιαδήποτε σύγκριση με κανέναν άλλον θρύλο της μπάλας για να αποκτήσουν πρόσθετη αξία όλα όσα πέτυχε στην καριέρα του. Το αποτύπωμά του στον χώρο του ποδοσφαίρου έχει τη δική του αυτόνομη αξία.

Ο Ζαγοράκης έγινε, στον χρόνο, σύμβολο. Τι ήταν ο Ζαγοράκης για την Εθνική και το ποδόσφαιρό μας; Η απάντηση θαρ-

ρώ πως βρίσκεται σε ένα κιτρινισμένο απ' τον χρόνο απόκομμα αθλητικής εφημερίδας, ακριβώς έναν χρόνο έπειτα από το «Έπος της Πορτογαλίας»: *Είναι ο καλύτερος ποδοσφαιριστής στην Ευρώπη σε αυτή τη μοναδική θέση που θα έπρεπε να λέγεται «Ζαγοράκης»!*

Ανέκαθεν ήταν η χαρά του ποδοσφαίρου. Όσοι τον έβλεπαν και είχαν την τύχη να συναναστραφούν μαζί του το αντιλαμβάνονταν πανεύκολα. Χαιρόταν το ίδιο την κάθε προπόνηση, τον κάθε αγώνα, το κάθε γκολ. Είτε έπαιζε με τη Δόξα Λυδίας στα χωμάτινα γήπεδα της Καβάλας είτε στον ευρωπαϊκό τελικό. Και το κυριότερο, χαιρόταν την κάθε στιγμή πάντοτε με τους συμπαίκτες. Μοιρασμένη χαρά, πολλαπλάσια χαρά. Μια τελική πάσα, εξάλλου, είναι πολύ καλύτερη από ένα γκολ.

Μια ζωή στο ποδόσφαιρο συνήθως είναι αρκετή για να δει κανείς, τουλάχιστον μία φορά από κοντά, λίγο-πολύ όλους τους μεγάλους της μπάλας. Άλλους εν δράσει στο γήπεδο ή σε συνέντευξη, όταν ακόμα είναι εν ενεργεία. Άλλους, πάλι, για να γράψεις ένα (μεγάλο) κομμάτι της ζωής τους. Τον ευχαριστώ.

Ο Θόδωρος, σ' όλη τη ζωή του, έτσι όπως τον έζησα από την πρώτη στιγμή που πάτησε το πόδι του στη Θεσσαλονίκη, είναι ο τύπος που μπορεί να αλλάζει απ' τη μια στιγμή στην άλλη γνώμη για το τι θα κάνει, αλλά παράλληλα αποτελεί φάρο ελπίδας και προοπτικής. Γεννημένος για τα δύσκολα. Ηγέτης. Με μια ίδια στάση (ολόκληρης) ζωής.

Άνθρωπος που θα «βγει μπροστά» ακόμα και σε πράγματα που είναι πολύ πιο σύνθετα, πολύπλοκα και πολύπυχα απ' το να κλοτσάς καλά μια μπάλα ή να 'ναι απλά ποδοσφαιριστής. Ούτε καν προπονητής. Κι ας λένε πολλοί (πιθανότατα επειδή δεν έχουν κάνει ποτέ, όπως εκείνος, πρόεδροι στον ΠΑΟΚ!) ότι προπονητής είναι το πιο δύσκολο επάγγελμα στον κόσμο του ποδοσφαίρου.

Τον γνώρισα στις αρχές της δεκαετίας του '90, όταν χωρίς να το ξέρω επιβεβαίωνα μια παλιά παράδοση που έλεγε ότι πλείστοι όσοι δημοσιογράφοι που η τύχη τούς αξίωσε και ο Θεός τούς ευλόγησε να κάνουν μια κάποια καριέρα σε αυτή τη δουλειά παρουσίασαν τα πρωτόλειά τους στον χώρο του Τύπου στη Θεσσαλονίκη.

Από την εποχή της ανωνυμίας και της αθωότητας έχει κρατήσει τους παλιούς πιστούς φίλους του, με τιμά με τη φιλία του – τότε ο Ζαγοράκης ήταν απλά ο Θόδωρος, αργότερα (μετά τον ΠΑΟΚ) έγινε «ο Ζαγοράκης της Εθνικής» κι έπειτα «ο Ζαγοράκης όλης της Ελλάδας», δίκως να αλλάξει στο ελάχιστο. Η αγάπη του για το ποδόσφαιρο υπήρξε μνημειώδης και ξεπερνούσε κάθε φαντασία. Ξεπερνούσε επίσης κάθε υψηλόβαθμη θέση που έλαβε στη διοικητική ιεραρχία του ΠΑΟΚ, της ΕΠΟ, του ελληνικού αθλητισμού γενικότερα.

Τον είχα ακουστά, τον ήξερα φυσιογνωμικά από τις πρώτες φωτογραφίες του στις εφημερίδες και τον συνάντησα για πρώτη φορά ένα πρωί στην Άνω Τούμπα, κοντά στο σπίτι μου, για τις ανάγκες μιας τηλεοπτικής συνέντευξης. Ακολούθησαν πολλές ακόμα συναντήσεις. Ακόμα κι όταν άρχισε να γίνεται «φίρμα», οι βραδιές στην περιοχή της Τούμπας, με ατελείωτες συζητήσεις για τον αγαπημένο μας ΠΑΟΚ, αποτελούσαν μια ρουτίνα και συνάμα μια ιεροτελεστία. Θα μπορούσα να διηγηθώ πολλές από αυτές, θα αρκεστώ στις σημαντικότερες που ζήσαμε μαζί όλα αυτά τα χρόνια, γράφοντας την ιστορία της ζωής του.

Σταύρος Σουντουλίδης

Το ταξίδι του μυαλού

Μετά τον πόλεμο, μετά τον Εμφύλιο, εδώ στην Ελλάδα ο κόσμος συντηρητικοποιήθηκε, φοβήθηκε. Πολλά παιδιά της γενιάς μου μεγάλωσαν μέσα σε σπίτια φοβισμένων ανθρώπων. «Τι ώρα θα γυρίσεις;», «Ποιους βλέπεις;». Αυτό έμοιαζε να είναι τρομερά καταπιεστικό για εμάς που τότε ήμασταν παιδιά, παρότι στο χωριό υπήρχε μεγαλύτερη ελευθερία. Αισθανόμουν τη θालπωρή του παππού και της γιαγιάς, υπήρχαν ακόμα η γειτονιά, η εκκλησία, το σόι, οι θείοι, οι φίλοι, ταυτόχρονα, όμως, αισθανόσουν μια τεράστια ανάγκη εξόδου από αυτά τα πράγματα. Η δική μου διέξοδος ήταν το παιχνίδι. Η μπάλα.

Είδα το πρώτο φως στο νοσοκομείο της Δράμας, τον Οκτώβριο του 1971. Ο πατέρας μου είχε εγκατασταθεί, ήδη, στο Holzwickede, δίπλα στο Ντόρτμουντ της Γερμανίας, όπου περίμενε να υποδεχθεί μαζί με τους θείους μου τη μητέρα μου, που με γέννησε με τη βαλίτσα στο χέρι, μια βαλίτσα σαν αυτές που πολλοί κάθονταν πάνω, κατά τη διάρκεια όλου του ταξιδιού από Θεσσαλονίκη προς Μόναχο, που κρατούσε δυόμισι μέρες.

Αργότερα διάβασα, έμαθα, συζήτησα και αντιλήφθηκα πόσο δύσκολα ήταν τα μεταπολεμικά χρόνια στη χώρα μας, με τα χωριά να ερημώνουν από την εσωτερική μετανάστευση προς τις μεγαλουπόλεις, λόγω της φτώχειας και της ανεργίας. Η Ελλάδα δεν μπορούσε να θρέψει τα παιδιά της. Μεταπολεμικά (1946-1977) η άνοδος του αριθμού των μεταναστών ήταν ραγδαία. Η μετανάστευση προς τη Γερμανία αποτελούσε τη μεγαλύτερη έξοδο Ελλήνων στο εξωτερικό τον 20ό και τον 21ο αιώνα και περί το

1961-1973 δέχθηκε 2 εκατομμύρια Έλληνες ως εργατικά χέρια. Ανάμεσά τους ο Γιάννης και η Μαρία Ζαγοράκη. Οι γονείς μου. Αρχικά εγκαταστάθηκαν στο Χάγκεν και στη συνέχεια μετακόμισαν στο Ντόρτμουντ. Ο πατέρας μου δούλευε ως απλός εργάτης, για το μεροκάματο, σε εργοστάσιο σωληνοουργίας.

Μεγάλωσα με τον παππού Θόδωρο, τη γιαγιά Κωνσταντινιά και την αδερφή μου, την Ντίνα, που ήταν τέσσερα χρόνια μεγαλύτερη. Όλοι μαζί, σ' ένα μικρό δωμάτιο στο πατρικό σπίτι του παππού. Στα νιάτα του υπήρξε σπουδαίος μαραθωνοδρόμος. Με τεράστιες επιτυχίες, πολλά κύπελλα και μετάλλια, τα οποία, ευτυχώς, διασώθηκαν και δεν κατέληξαν να γίνουν αντάλλαγμα για λίγο ψωμί, ένα πιάτο φαγητό τα χρόνια της Κατοχής. Ο παππούς περπατούσε κι εμείς τρέχαμε από πίσω του για να τον φτάσουμε!

Ο Θόδωρος Ζαγοράκης, ο πρεσβύτερος, ήρθε μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή και εγκαταστάθηκε στο Δοξάτο Δράμας. Στην περίπτωση του ηρωικού και μαρτυρικού Δοξάτου, οι αιμοσταγείς Βούλγαροι κατακτητές δεν γύρισαν μια, αλλά δυο και τρεις φορές! Μετά τις σφαγές του 1913 και του 1917, επέστρεψαν τον Σεπτέμβριο του 1941 προχωρώντας –ως σύμμαχοι των Γερμανών– στην εκτέλεση περισσότερων από 350 ανδρών, ηλικίας από 16 μέχρι 50 ετών, ως αντίποινα.

Η σκούφια μας κρατούσε από την Κρήτη, εξ ου και το -άκης στο επίθετό μας. Ο προπάππος του πατέρα μου, με τις ανταλλαγές του πληθυσμού, σε μια Ελλάδα που άλλαζε, μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή, βρέθηκε στη Μακεδονία και το Δοξάτο. Κάποια από τα αδέρφια του εγκαταστάθηκαν στο Στρατώνι Χαλκιδικής – υπάρχουν κι εκεί πολλοί με το επίθετο «Ζαγοράκης». Ένας εξ αυτών, ο Νίκος Ζαγοράκης, υπήρξε για 20 χρόνια στον χώρο της διαπησίας ποδοσφαίρου, αρχικά ως ενεργός διαπητής και κατόπιν ως αρχidiaπητής στον Νομό Χαλκιδικής από το 1997 ως το 2000.

Τα παιδικά χρόνια ήταν απόλυτα συνδεδεμένα με την αδερφή μου. Μεγαλώσαμε παρέα με την Ντίνα, παίζοντας ξέγνοιαστα στον κήπο του σπιτιού μας και στις αλάνες του χωριού. Η γιαγιά Κωνσταντινιά (επάνω) μαζί με τον παππού Θόδωρο και την Ντίνα ήταν οι φύλακες άγγελοί μου. Μην απορείτε για το ποιος είναι ο ξανθομάλλης μπόμπιρας στις φωτογραφίες, έτσι ανοικτόχρωμο ήταν το μαλλί μου μέχρι τα 6-7 μου χρόνια.

Τίμησα τη φανέλα του ΠΑΟΚ ως ποδοσφαιριστής και αρχηγός του σε δύο διαφορετικές χρονικές περιόδους, μετρώντας 236 συμμετοχές και 16 γκολ. Επαιξα από τον Δεκέμβριο του 1992 έως τον Φεβρουάριο του 1998 και από το καλοκαίρι του 2005 έως τον Μάιο του 2007, οπότε και αποσύρθηκα από την ενεργό δράση.